

ODOTTAMATON YLIHERKKYYSREAKTIO ANESTESIAKOMPLIKAATIOIDEN AIHEUTTAJANA

Noora Ruottinen, Leila Niemi-Murola, Tomi Niemi, Irma Jousela

Leikkaussalit, perioperatiivinen ja tehohoito (ATeK-vastuualue), HY ja HYKS

► **Tutkimuksen tarkoitus.** Vakava yliherkkyyssreaktio (anafylaksia) on harvinainen, mutta potentiaalisesti henkeä uhkaava tilanne. Anestesian aikana potilaille annostellaan lääkettä suoraan verisuoneen ja reaktiot saattavat olla hyvinkin nopeita ja rajuja. WHO:n tarkistuslistan anestesiaa edeltäviin kohtiin kuuluukin kysymys potilaan mahdollisista allergioista. Helsingin julistuksessa vuodelta 2010 anafylaktiseen reaktioon varautuminen on nostettu yhdeksi leikkaussalien potilasturvallisuuden velvoitteeksi. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää HYKS:n leikkausosastoilla vuonna 2015 Opera-järjestelmään anestesiapoikkeamina kirjatut yliherkkyyssreaktiot, miten ne on hoidettu ja mitä niistä on seurannut.

Aineisto ja menetelmät. Opera-järjestelmästä saatujen tietojen mukaan vuonna 2015 oli HYKS:n leikkaussalien anestesiapoikkeamina, lääkepoikkeamina ja lääkkeiden haittavaikutuksina ilmoitettu 31 tapausta. Yksi ilmoitus oli tehty kahdesti, joten aineisto sisälsi 30 eri tapausta. Aineistoa ei rajattu käsittämään pelkästään ilmoituksia vakavista yliherkkyyssreaktioista, jotta löydettäisiin myös sellaiset yliherkkyyssreaktiot, jotka olisi mahdollisesti kirjattu jonkin toisen kategorian alle. Potilaiden sairaskertomukset käytiin läpi Uranus-potilas-tietojärjestelmästä ja jatkohoitoon liittyvien verikokeiden tulosten selvittämiseen käytettiin Weblabia. Sairaskertomuksesta etsittiin tietoa yliherkkyyssreaktioiden luonteesta ja toiminnasta reaktion aikana sekä sen

jälkeen. Tärkeänä osana tutkimusta oli selvittää onko yliherkkyyssreaktio kirjattu asianmukaisesti potilaan sairaskertomukseen.

Tulokset. Seitsemän potilaan sairaskertomuksesta ei löytynyt ollenkaan tietoja poikkeamailmoituksesta eikä ilmoituksen syy selvinnyt. Kyseisistä potilaista kahdesta oli tehty ilmoitus vakavasta yliherkkyyssreaktiosta. Kymmenen poikkeamailmoituksen syynä oli jokin muu kuin yliherkkyyssreaktio. Kahdeksalla potilaalla oli sairaskertomuksen mukaan kyseessä selvä anafylaksia. Viisi potilasta oli saanut mahdollisen yliherkkyyssreaktion, mutta sen luonne jäi tietojen puutteen vuoksi epäselväksi. Tutkimuksessa havaittiin puutteita erityisesti kirjauksessa sekä asianmukaisessa jatkohoidossa.

Johtopäätökset. Yllättävän monen potilaan kohdalla sairaskertomuksesta ei löytynyt poikkeamaan viittaavia tietoja Opera-ilmoituksesta huolimatta. Koulutusta tarvitaan, jotta vakavan yliherkkyyssreaktion saaneet potilaat tunnistetaan, tarvittavat jatkotutkimukset tulee tehtyä ja tieto tulee asianmukaisesti kirjattua sairaskertomuksen. ■